



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Lokalhistorisk Forening i Hillerød Kommune

Nr. 1 april 2000





Nr. 1 * 15. årgang * 2000

Redaktion:

Eva Holm-Nielsen (ansvarshavende)

Tryk:

Buwi Grafisk ApS

ISSN 0903-3505

Bladet udkommer 4 gange årligt, februar, maj, august og november.

Stof til bladet sendes til Eva Holm-Nielsen.

Deadline den 10. i udsendelsesmåneden.

Indmeldelse i foreningen sker ved henvendelse til

Inge Elsøe eller indbetaling på Gironr. 7 04 46 07.

Pris: 125 kr årligt, 75 kr pensionister og studerende.

Bestyrelsen:

Formand: Margrethe Krogh Sørensen

Hestehavevej 13, 3400 Hillerød

Tlf. 48 26 72 32

Næstformand: Asger Berg

Søren Kierkegaardsvej 1, 3400 Hillerød

Tlf. 48 26 46 89

Kasserer: Inge Elsøe

Ørnevej 10, 2970 Hørsholm

Tlf. 45 86 66 76

Sekretær: Eva Holm-Nielsen

Søren Kierkegaardsvej 1, 3400 Hillerød

Tlf. 48 26 46 89

Jørgen Berner

Åvang 78, 3400 Hillerød

Tlf. 48 26 06 13

Per Andersen

Skippermosen 19, 3400 Hillerød

Tlf. 48 26 83 89

Lokalhistorisk Arkiv

Lisbet Schacht Hansen

Bakkegade 23, 3400 Hillerød

Tlf. 48 26 95 22

Forside:

Lærer Johannes Møllers skolestue i Nr. Herlev-Freerslev Fællesskole 1953, (udsnit), se s. 7.

© Copyright: Lokalthistorisk Forening i Hillerød Kommune

Min skoletid

i Nr. Herlev-Freerslev Fællesskole 1947-1954

af Orla Larsen

Min verden startede i Nr. Herlev en kold februardag i 1940 som barn nr. 8 i en søskendeflok, som senere forøgedes til 9. Alle nåede at gå i Nr. Herlev-Freerslev Fællesskole. Min far var arbejdsmand på Hammersholt Teglværk, og min mor var i en lang årrække malkekone på Herlevgård, indtil hun fik fuldtidsarbejde på Statens Forsøgsmejeri ved Hillerød. Vi boede i et hus i Strædet, det var lille, men stort nok til at rumme os alle indtil 14-års alderen, da mine brødre fik plads i landbruget, og mine søstre blev stuepiger et eller andet sted i sognets nærhed. Det var vel en utænkelig tanke dengang, at der på nogen måde skulle være råd til en længere skolegang end de syv år.

Den 1. april 1947 blev det min tur. Mine 6 ældre søskende havde forladt skolen, den sidste dog kun et par dage før, og hun sørgede for, at jeg denne dag blev klædt pænt på til lejligheden. Der var ca. 1½ km fra Nr. Herlev til skolen, og jeg skulle møde kl. 12. Sammen med en af mine kammerater, Jørgen, gik jeg nu ad landevejen op mod broen, som dengang lå som et monument for et mislykket projekt: den midtsjællandske jernbane. Begge sider af broen var forsynet med et jerngitter, og som så mange gange før passerede vi den i langsomt tempo - på den gale side af jerngitteret! Fra broen drejede vi af og fortsatte ad landevejen, som forbinder Nr. Herlev og Freerslev, forbi Gerstengård og Birkegård, og efter at have passeret en mindre bakke lå skolen lidt fremme ved et vejsving bag en lille skov af birketræer, som dannede læbælte mod øst.

I indkørselen tøvede vi lidt. Henne i hjørnet ved indgangen stod en gruppe børn, nogle af dem sammen med deres forældre. Jørgen og jeg kom alene og blev modtaget af skolens to lærere, førstelærer Johannes Conrad Møller, 60 år gammel, og lærerinde Kirsten Kaarup-Nielsen, 41 år gammel. Da alle ungerne var samlet, (det drejede sig om ca. 15-20 i alt), fik vi anvist vores pladser, først i en række foran døren til fru Nielsens skolestue, derefter på skolebænkene. Kl. 12 præcist begyndte vores første undervisningstime.

Skolen

Nr. Herlev-Freerslev Fællesskole blev bygget i 1928 som erstatning for skolerne i Nr. Herlev og Freerslev. I de 19 år, skolen havde eksisteret, var lærerholdet stort set uforandret. Johannes Conrad Møller var fra Bornholm og blev lærer fra Nexø Seminarium i 1909. I 1916 blev han lærer ved Freerslev Skole, og i 1928 førstelærer på den nye skole. Han var tillige kirkesanger og kirkebydegn ved Nr. Herlev Kirke. Fru Kirsten Vilhelmine Kaarup-Nielsen (f. Hansen-Sigvard) var fra Vesterborg på Lolland og blev lærerinde fra Vordingborg Seminarium i 1927. Den 1. oktober 1931 blev hun lærerinde på Nr. Herlev-Freerslev Skole og virkede desuden som bibliotekar ved kommunens folkebibliotek, som havde lokale på skolen.

Skolebygningen var indrettet med to skolestuer adskilt af en bred mellemgang, hvor tøj og tasker kunne placeres, drengenes i den ene side og pigernes i den anden. Der var to lærerboliger, og i kælderen stod centralfyret, som dagligt skulle fodres med brændestykker, tørv eller koks. På 1. sal var der indrettet bibliotek og kommunekontor med mødelokale til sognerådet. Her havde kommunesekretæren sit daglige arbejde, undertiden bistået af et eller flere sognerådsmedlemmer. Lærer Møller var medlem af sognerådet indtil 1950, valgt af Det radikale Venstre.



Flaghejsning foran skolefløjen, der lå ud til vejen og rummede lærer Møllers skolestue og tjenestebolig.

Den grusbelagte skolegård var mod syd omgærdet af fru Nielsens bolig, mod vest af hendes skolestue samt et kæmpestort brændselsskur. Ved siden af det lå cykelskuret. Mod nord var der en mindre bygning indeholdende to særdeles uhumske lokummer, som jeg kun yderst sjældent benyttede, samt to garager. Mod øst lå læbæltet. Bag skolen var der indrettet håndboldbane og fodboldbane.

Første klasse varede i 2 år med daglig skoletid kl. 12-15. Hvis jeg klarede mig godt, ville jeg som 9-årig kunne begynde i anden klasse med skoletid kl. 8-12. Denne klasse varede også i 2 år. Derefter kunne jeg slutte i tredje klasse, som varede 3 år med skoletid kl. 8-13. Sådan lå timerne hver dag i alle ugens dage fra mandag til og med lørdag.

Vi havde følgende fag: dansk, skrivning, regning, geografi, (Danmarks)historie, religion, tegning, naturhistorie og botanik, sang, håndarbejde (pigerne) og om sommeren enkelte timer med rundbold eller fodbold. Det sidste år tillige lidt fysik.

Skolestuerne

Skolestuerne var indrettet med tre rækker skolebænke. Pigerne havde deres pladser ved vinduessiden, drengene var samlet i de to næste rækker. De enkelte klasser havde en størrelse på ca. 30 elever. Bænkene var af træ og havde en lysegul farve, og hver bænk var beregnet til to elever. I bordpladens midte nær kanten var der et lille hul til placering af et blækhus. På et senere tidspunkt i vores skoletid skulle vi lære at skrive med blæk med dertil udleverede penne og penneskafter.

I et ophæng i loftet over katederet sås de store landkort, som endnu ikke var ajourført med Europas grænser efter krigen. Der var landkort med de enkelte verdensdele, hvor Afrika var opdelt efter de europæiske kolonimagters herredømme. Det hed fortsat Britisk Østafrika, Belgisk Congo, Fransk Congo osv. Der var et nyt Danmarkskort, men også et kort fra før genforeningen med grænsen gående ved Kongeåen. Skolestuens vægge var malet gule med et hvidt felt øverst oppe, som indeholdt billeder af Grundtvig i Vartov Kirke, laurbærkransningen af Oehlenschläger i Lund og andre historiske begivenheder.

Dansk og regning

I første klasse begyndte vi med dansk og regning hos fru Nielsen. Mine søstre havde lært mig at læse, inden jeg kom i skole, så jeg kendte bogstaverne og kunne godt læse kortere ord. Min første læsebog var »Ole Bole ABC«, som var rigt illustreret med Storm



Lærer Møllers skolestue 1953. Pigerne sad i vinduesrækken og drengene i midter- og dørrækken. Bagerst til venstre Orla Larsen.

P.-tegninger. Teksterne i bogens første del var smukt håndskrevne bogstaver med streg mellem stavelserne. Disse stavelser lagde fru Nielsen megen vægt på. Stavelse for stavelse sled vi os igennem teksterne og fik hele ord og sætninger ud af det.

Der var noget ganske specielt ved denne læsebog. Hver morgen, når jeg åbnede bogen derhjemme, lå der småpenge i den, kobberfemører, toører eller enører. Det var Oles hane på side 13, som lagde disse penge. Høns kan lægge æg, men haner! De kan noget andet. Hvordan den bar sig ad, forstod jeg ikke. Fænomenet stod på i et par måneder, indtil det lod sig afsløre en sen aften. Jeg lå vågen i min seng i mine forældres soveværelse og hørte mor sige: »Vi må huske at lægge nogle penge i Orlas læsebog.« Jeg tav om, hvad jeg havde hørt, men derefter var det ikke lige så spændende at slå op på side 13 i Ole Bole-bogen.

I 1947 var retskrivningen endnu ikke ændret til det, vi kender i dag. Jeg oplevede derfor, hvordan 2. årgang i første klasse bakkede med de store og små bogstaver. Når de havde diktat, skulle de stave ordene rigtigt, men også huske at skrive navneordene med stort begyndelsesbogstav. Fru Nielsen var irriteret over de mange fejl, og jeg gruede ved tanken om, at jeg næste år skulle i gang med det. Men der kom hjælp udefra. Daværende undervisningsminister Hartvig Frisch, som for øvrigt var født i Hillerød, fik fra marts 1948 ændret retskrivningen, så alle ord, også navneordene, skulle skrives med lille begyndelsesbogstav undtagen efter et punktum. Egennavnene skulle fortsat skrives med stort, og der var enkelte andre undtagelser. Ordene »kunde«, »skulde« og »vilde« skulle skrives »kunne«, »skulle« og »ville«, og »aa« blev ændret til det svenske »å«. Det blev lettere at lære dansk, men der var jo lang vej endnu.

Vi lærte almindelig tegnsætning, at sætte komma og punktum og alle mulige andre tegn, og efterhånden som vi blev dygtigere, skulle vi analysere sætningerne og sætte kryds under grundled, bolle under udsagnsled og streg under genstandsled. Der var vist også noget, som blev kaldt omsagnsled til grundled. Det lyder svært, men faktisk havde jeg ikke de store problemer med at holde styr på disse begreber.

I de følgende skoleår fik vi nye læsebøger med historier og digte af Blicher, H. C. Andersen, Bjørnstjerne Bjørnson, Johs. V. Jensen, Skjoldborg og mange andre. Mange af historierne bed sig fast i hukommelsen, ikke mindst digtet om »Smeden og bageren«, som stadig har aktuel værdi.

Staveordene var en fast del i danskundervisningen. Hver dag terpede vi staveord, og et par gange om ugen var der diktat og genfortælling. »Den som skriver d i gjort, skal ha' sine rygstykker smurt«, forkyndte lærer Møller. At skrive stil prøvede vi derimod aldrig bortset fra en enkelt gang med en vikar. Hun var fra Hillerød, og hendes mand var mejerist på Statens Forsøgsmejeri. En dag tog hun hele klassen med til mejeriet, så vi kunne se,

hvordan mælken blev behandlet og endte på flasker eller som smør og ost. Det var det første og eneste virksomhedsbesøg i mine syv skoleår. Bagefter skulle vi skrive en stil om emnet ud fra det, vi havde set. Vikaren skrev nogle hovedpunkter op på tavlen, men alligevel blev resultatet ikke så godt. En enkelt dreng i klassen fik dog ros for sin stil, som indeholdt lidt flere ord end vikarens hovedpunkter.

Karakterskalaen i skolen gik fra ug (udmærket godt) til mg (meget godt), g (godt) og tg (temmelig godt) og vistnok også mdl (mådeligt). Jeg husker ikke så nøje mine karakterer, men de lå ikke i den laveste ende.

Fru Nielsen

Fru Nielsen var som nævnt fra Lolland og fortalte gerne om sin hjemegn og byen Maribo. Tid efter anden fortalte hun også om en sort lærer ved Nakskov Skole, som hed Victor Cornelins. Han var født på St. Croix og kom som barn til Danmark. I 1916 kom han på seminarium, men inden han var færdig med lærerstudiet, solgte Danmark De vestindiske Øer til USA. Han valgte så at blive her i landet og blev lærer på Nakskov Skole. Fru Nielsen var stolt over, at det netop var på hendes hjemegn, han fik plads, og hun omtalte ham altid som en meget dygtig lærer. Jeg mener at vide, at han senere blev skoleinspektør. Denne historie gav ofte anledning til nogle fortællinger om De vestindiske Øer i geografitimerne.

Lærebøgerne i geografi var - set med nutidens øjne - nok præget af ret så forenklede fremstillinger af andre folkeslag. I et afsnit om »Congoland« kunne man f. eks. læse følgende: »Dværgnegrene bor i regnskoven. Deres boliger er små løvhytter. I regnskoven bringes varerne frem på floderne eller bæres af negre.« Og om »Britisk Sydafrika«: »Buskmændene er et af jordens lavere-



*Til højre frk. Niensens skolestue. Hun boede selv i fløjen til venstre.
Fotografi fra forsommeren 1953.*

stående folk. Manden bærer lændeklæde og kvinden et slag. De slår lejr ved en busk, hvis grene ofte flettes sammen.»

Fru Nielsen holdt fast i streng disciplin i sine timer og opnåede således ikke at blive særlig populær. Nogen usikkerhed og utryghed gjorde sig gældende, for der skulle så lidt til at bringe hende i dårligt humør. Jeg har aldrig oplevet hende give lussinger, men det var ikke ualmindeligt, at uvorne knægte blev hevet i ørerne og anbragt uden for døren.

Hun havde en god sangstemme, og hun lærte os mange dejlige børnesange og salmer, ikke mindst vort fædrelands uforglemmelige sange. Hendes orgelspil satte stemningen i vejret, og jeg foretrak helt klart morgensangen hos hende fremfor hos Møller, som kun havde en hæs violin at file på.

Hendes sangglæde kunne dog også slå over i det bizarre, f. eks. kunne hun pludselig i en regnetime begynde at synge. Tavse sad

vi og vidste ikke rigtigt, hvad vi skulle. Så sagde hun: »Når jeg synger, skal I selvfølgelig lægge blyanterne og høre efter.« Det gjorde vi så, indtil sangen var slut, og vi kunne fortsætte med at løse vores regneopgaver. Jeg har en lille mistanke om, at hun sang, fordi hun dermed ville undgå noget mere pinligt. Fru Nielsen faldt nemlig ofte i søvn i timerne. Stille og roligt slumrede hun ind oppe bag katederet - med korslagte arme og med hovedet dybt bøjet ned mod brystet. Et lille snork lod sig høre i ny og næ, mens klassen sad ganske stille indtil frikvarteret begyndte.

En særlig side af hendes dårlige humør kom til udtryk en dag i en af de sidste timer i 2. klasse. Det gik ud over en jævnaldrende klassekammerat, som netop havde afleveret sine regneopgaver til rettelse. Efter at have gennemgået dem, rejste hun sig fra katederet, rev kladdeheftet midt over og kylede stumperne i hovedet på ham. Det var en forstemmende oplevelse! Kunne andre vente sig noget lignende? Da drengens mor ved middagstid kom for at hente ham, fortalte vi hende, hvad der var sket. Hun blev naturligvis meget fortørnet og gik hårdt i rette med fru Nielsen - i overværelse af hele klassen. Fru Nielsen beklagede meget og lovede, det ikke skulle ske mere.

Hvis en dreng eller pige begik noget dumt, skulle fru Nielsen nok vide at tage hårdt fat om det. En undtagelse skete, da en pige en dag i kådhed satte sig på en vaskekumme i gangen mellem skolestuerne. Kummen, som var af porcelæn, løsnede sig fra væggen, faldt på gulvet og blev knust. Pigen græd og var dybt ulykkelig, men fru Nielsen trøstede hende på det hjerteligste, og dermed var den sag ude af verden. Pigen var hendes egen datter.

Lærer Møller

Vi havde bibelhistorie hos lærer Møller. Disse timer var jeg egentlig meget glad for, især for Det Gamle Testaments fortællinger og lignelserne fra Det Nye Testamente. Men timerne blev

altid indledt med de salmevers, vi havde fået for, og som skulle lires af udenad. »Vor Gud han er så fast en borg, han kan os vel bevarel« ..., og således fortsatte det efter »Børnenes Salmebog, samlede og udgivne af K. Byrjalsen«.

Undertiden kunne det være svært at finde meningen bag mange af ordene. Og lettere blev det ikke, da vi tog fat på »Luthers Katekismus, en lærebog for den ukonfirmerede ungdom ved biskop C. F. Balslev«, med forklaringer til De Ti Bud, trosartiklerne og Fader Vor. Da mistede timerne noget af glansen. Dette stof kunne ikke måle sig med historierne om Josef og hans brødre, Moses i Egypten og overgangen over Det røde Hav eller historien om Samson, som var kendt for sine uhyre legemskræfter. Han havde ofte kamp med filistrene, og han kunne ene mand slå dem i hundredevis.

Det kunne lærer Møller også. Altså slå! Han var egentlig et rart menneske, han var jo over 60 år, men stadig meget energisk i timerne. Engang kom jeg såmænd til at sige »far« til ham - til klassens store morskab. Men oven på et skab, ved siden af hans violin, lå en kæp, som var let tilgængelig, hvis der blev uro i klassen. Når en dreng blev for fræk, blev han kaldt op foran katederet, fik ordre til at bukke sig, hvorefter kæppen med en vis styrke ramte ham i bagdelen. En eftermiddag med lidt uro i timen blev Møller helt hysterisk. Han greb kæppen og løb ned til den formastelige, som forsøgte at flygte, men blev indfanget. Han slog, så kæppen knækkede. Derefter lagde han begge halvdele sammen og gav ham til sidst et drag over nakken. Drengen hylede naturligvis, og resten af klassen dukkede sig.

Jeg oplevede aldrig selv at få lussinger, men var tæt derpå engang i 1. klasse. I min barnlige uforstand var jeg med til at mobbe et par piger på vej hjem fra skole. Vi 3-4 drenge ventede på dem i nærheden af broen og beordrede dem ned i grøften med besked om at blive liggende. Så gik vi - og glemte alt om pigerne! Om aftenen fik min mor at vide, hvad der var sket, og der blev stor ballade med efterfølgende skideballe. Dagen efter fik lærer



Om sommeren spillede man rundbold eller fodbold. Det er Orla Larsen med bolden. Fra skoleåret 1951-52.

Møller underretning om det passerede, og han mente, sagen kunne afsluttes med et par flade lussinger. Vi små forbrydere blev stillet op på rad og række, jeg forrest, mens Møller stillede sig an i døren, parat til straffeaktionen. Men så blandede min søster sig i sagen og fik ham på en eller anden måde overtalte til ikke at slå, hvorefter vi slap med en løftet pegefinger.

En medvirkende årsag til, at vi undgik lussingerne, var måske også en lille episode, som indtraf nogle uger før. Jeg fik en løs fortand i overmund, en rokketand, som min tunge desværre ikke kunne holde sig fra. På et eller andet tidspunkt ville den jo falde ud. Nu stod jeg oppe ved katederet med min vippende tand ved siden af lærer Møller og fremviste mine gode resultater i kladdeheftet. »Nu skal det være slut med den tand, jeg vil ikke se

på det længere«, sagde Møller temmelig irriteret, »jeg går ind og henter en tang og trækker den ud!« Rædselslagen gik jeg tilbage og satte mig på bænken. Møller kom ind med tangen i hånden. Han bad mig åbne munden, tog fat om tanden, og vupti, var den for evigt fjernet fra mit tandkød, som straks gav sig til at bløde. Møller gav mig tanden, som jeg lagde i pennebakken, og satte sig op til katederet igen. Men jeg sad tilbage med en underlig blodsmag i munden, og lidt efter sortnede det ganske langsomt for øjnene af mig, og jeg dejsede om. Jeg vågnede igen, liggende på bænken, mens Møller tog sig kærligt af mig. Så blev jeg sendt ud i gården - det var en kold og grå eftermiddag - og der satte jeg mig på stentrappen i al min ensomhed og kastede op.

Jeg røbede intet om det derhjemme, for jeg følte, det var min egen skyld, og var temmelig flov, men andre sladrede. Mine forældre tog sig nu ikke noget af det, for de vidste godt - i modsætning til lærer Møller - at jeg kunne besvime for den mindste smule blod. Engang skar jeg mig på et glasskår, følte mig dårlig, løb hjem, og lige inden for døren faldt jeg om. Mor sad en dag og plukkede ænder i køkkenet. Jeg sad på loftstrappen og kiggede på. Så sortnede det for øjnene, og jeg faldt ned ad trappen.

Men Møller fik da vistnok styret sin trang til at lege tandlæge.

Skoleåret

Skoleåret varede fra april til april. Sommerferien lå nogenlunde fast fra 1. juli til 15. august, i oktober kom en uges kartoffelferie og i december juleferien, der som regel varede 14 dage. Der var en ganske særlig stemning i julemåneden. Morgensangen var præget af julens salmer, og de sidste dage før ferien måtte vi tegne på tavlen alt, hvad der havde med jul at gøre. Der lå farvekridt fremme til at tegne juletræer, julelys, hjerter og kræmmerhuse, nisser o.m.a., så der til sidst næppe var en ledig

plads på tavlen. Den sidste morgen inden juleferien samledes alle klasserne i fru Nielsens skolestue til juleafslutning med juletræ og lys på grene, og fru Nielsen trådte i orglets pedaler til de dejlige julesalmer. Lærer Møller læste juleevangeliet, og der blev uddelt småkager.

I slutningen af marts var der »eksamen«. Det foregik ved, at medlemmer af sognets skolekommision kom ud på skolen og overværede undervisningen for en enkelt dag. Jeg husker teglværksarbejder Larsen, som efter en diktat ønskede at se mit skriverseri. Han slog en stor latter op og gav mig stileheftet igen. Flovt gennemlæste jeg det hele, for at finde evt. fejl. Det viste sig, jeg et sted havde skrevet »opdrætte« i stedet for »oprettet« i fortællingen, og det var altså nok til at more denne sognets store mand.

Når eksamensdagen var overstået, »snoldede« vi for en krone eller to hos begge købmændene i Nr. Herlev. Så fik de også lidt ud af det.

En gang om året skulle vi undersøges af skolelægen. Det var en kvindelig læge fra Hillerød, som tog skolestuen i brug i et par timer. Splitternøgne stod vi foran hende og blev målt og vejlet og berørt, også på steder, som min blufærdighed forbyder mig at nævne her, altsammen i overværelse af lærer Møller og fru Nielsen. Det var ikke særligt rart, og jeg afskyede denne forestilling. Men det vigtigste var at være sund og rask, og det var de fleste af os. Vi blev tillige undersøgt for tuberkulose, et plaster på brystet ville et par dage senere afsløre, om der var fare på færde, og jævnligt cyklede vi til Centralsygehuset i Hillerød for at blive røntgenfotoferet.

Tandlægen skulle også besøges en gang om året. Første gang havde jeg min bror med, for mor var betænkelig ved, om jeg skulle besvime. Men tandlægen, som havde klinik i Hillerød, kunne fortælle, at der ingen huller var, og derfor kunne jeg fremtidig trygt komme alene. Ingen huller i tænderne, skønt jeg aldrig børstede tænder! Det gentog sig lige til jeg var 12 år. Så gik



På vej til lejrskolen i St. Havelse 1953. Frøken Nielsen sørger for, at de små cyklister kommer godt af sted.

det galt. Tandlægen borede og plomberede i en uendelighed, og tandbørsten blev derefter et uundværligt stykke værktøj for mig.

Der var en vis tryghed og uforanderlighed ved Nr. Herlev-Freerslev Fællesskole, som jeg godt kunne lide. Et skoleår begyndte og sluttede sådan, som det altid havde gjort, og som mine søskende før mig havde oplevet det. Jeg var altid sikker på, at det, som fru Nielsen og Møller sagde, også var rigtigt. Der var i øvrigt heller ikke plads til modsigelser eller diskussion. Jeg følte, vi lærte meget, og nysgerrigheden blev på en række områder vakt, i hvert fald så meget, at jeg brugte mine lomme penge på køb af skolebøger, blot for at eje dem. Først en regnebog for landsby-skolen, derefter Danmarkshistorien og nogle arbejdsbøger til geografi og naturhistorie. Da vi ikke havde Verdenshistorie på timeskemaet, måtte også den købes (Johan Ottosen: »Børnenes Verdenshistorie«, pris 3 kr. 35 øre). En begyndende interesse for

folketing, landsting og grundlov betød køb af P. Munchs »Samfundskundskab«, pris 5 kr. 85 øre. Jeg klippede ud af aviserne og klistrede ind i scrapbøger, men mængden af udklip blev for stor og blev derfor gemt hen i diverse kasser. Vi holdt aviser derhjemme, om morgenen kom »Frederiksborg Amts Avis«, om eftermiddagen »Nordsjællands Venstreblad« og om søndagen »Berlingske Tidende«. Vi fik også »Fyns Tidende«, som familie på Fyn sendte til os. Når far tog til København i en eller anden anledning, købte han mærkeligt nok altid »Information«. Og min avis- og udklipssamling voksede. Da jeg flere år senere kasserede det hele, omfattede samlingen aviser og udklip helt tilbage til 1918.

Efter skoletid

Begge mine forældre var på arbejde hver dag. Far skulle møde ganske tidligt om morgenen på Hammersholt Teglværk, og min mor skulle møde kl. 8 på Forsøgsmejeriet. De havde begge 48 timers arbejdsuge, og ingen af dem var hjemme før kl. 4 eller 5 om eftermiddagen. Der kunne derfor ofte være koldt og klamt i huset, når jeg kom hjem fra skole, hvorfor jeg måtte i gang med at tænde op i kakkelovnen og komfuret. De få gange, mor og far havde en ferie- eller fridag, var det næsten helt søndagsagtigt at komme hjem fra skole til et varmt køkken og en varm stue.

Fra mit 10. år havde jeg et par småjobs. Mandag eftermiddag hentede jeg en stor pakke ugeblade på Brødskov Postkontor. Det var »Hjemmet«, »Alt for damerne« og »Ugerevyen«. Disse blade havde jeg med i skole om tirsdagen, og samme eftermiddag omdelte jeg dem til mine kunder i Freerslev og i Nr. Herlev. »Hjemmet« kostede 50 øre, og jeg tjente 10 øre på hvert blad. I begyndelsen omdelte jeg ca. 25 eksemplarer af »Hjemmet«, men så steg prisen til 60 øre, og kunderne begyndte at falde fra. En

gang om måneden omdelte jeg »Det Bedste« og »Anders And« med en fortjeneste på 25 øre pr. stk.

Hver eftermiddag omdelte jeg »Nordsjællands Venstreblad« for købmand Larsen. Fru Nielsen på skolen var en af abonnenterne, så jeg returnerede dagligt til skolen med avisen og en liter sødmælk på flaske. Om lørdagen skulle der betales for avisen. Hos smeden i Nr. Herlev lå pengene altid inde i stuens vindueskarm. Tit var der ingen hjemme, men dørene låste man ikke, som man gør det i dag.

Som 9-årig overtog jeg en gammel damecykel, som løste transportproblemet til skolen for en tid. I august 1951 fik jeg min første splinternye cykel. Den blev købt hos Hjalmar Nielsen, som havde cykelforretning i Lynge. Funklende ny 22 tommers cykel af mærket »Wanderer«, sort med oliebadskædekasse, taske, pumpe, bagagebærer, lås og støtteben til en pris af 286,15 kr. Jeg var godt kørende nu og fremviste glad min nye cykel i skolegården. Desværre var der en af de små elever, der fik lyst til at pynte lidt på cyklen med et stykke sandpapir. Jeg gav ham en smældende lussing - som jeg hurtigt fortrød. Store drenge skal nu engang ikke slå på små drenge.

Fritiden gik i øvrigt også med leg og spil af forskellig art. Det kunne være svært at sætte sig til at lave lektier, når man kom hjem. Det bankede på døren: »Vil du med op og skrive bilnumre?« Så lå vi i grøftekanten ved Lyngevejen og skrev bilnumre ind i et gammelt kladdehefte. Der kom ikke så mange biler, og for at øge resultaterne cyklede vi til Faurholm. Der kunne vi desuden få nogle sjældne bilnumre, især svenske, men også tyske, hollandske eller franske. Der var folk i Nr. Herlev, som påstod, det var strengt ulovligt, det vi gjorde, hvis politiet ser det, vil I blive varpet hjem med det samme, hed det, men det gjorde kun legen lidt mere interessant.

Og vi rendte ud til Sylvest Jensens flyveplads på Herlevgårds marker ved Lyngevejen. Flere af piloterne lærte vi at kende ganske godt, og det var en stor oplevelse at se dem i deres KZ-

maskiner foretage dykninger mod mål på jorden, eller at se en mand stige ud af kabinen, mens flyet var i luften og stille sig op oven på vingerne. Det var cirkus. Men en dag i april 1950 skete ulykken. Under en dykning styrtede et fly til jorden, og piloten, som blev kaldt »Ras«, blev dræbt. Jeg husker endnu ganske tydeligt det havarerede fly liggende ved åen.

Gadekæret var ungernes samlingspunkt, især om vinteren med skøjteløb og slædekørsel. Slæderne blev trukket op på den gamle banevold, og med høj fart gik det nedad, over marken frem mod isen på gadekæret med endestation på den modsatte side. Om sommeren blev der spillet fodbold på et lille græsareal mellem landevejen og gadekæret.

Sammen med mange andre børn i Nr. Herlev gik jeg også i søndagsskole. Det foregik i et lille, koldt lokale i Forsamlingshuset hver søndag formiddag. Søndagsskolelæreren kom fra Den apostolske Kirke i Hillerød og medbragte mandolin, bibel og en masse billeder med Jesus. Der blev bedt og sunget og læst højt fra »Det nye Testamente«, som søndagsskolen forærede os. Jeg kunne ikke altid huske, hvilke skriftsteder vi havde fået for til den næste søndag, og øvede mig ofte på de forkerte tekster. Alligevel lykkedes det sommetider at få et billede af Jesus med hjem. Hele seancen varede en god times tid, og dermed havde byens forældre samtidig fået en smule fritid til andre fornøjelser, hvad der måske også var et af søndagsskolens formål.

Nye tider

Lærer Møller gik på pension i marts 1953 og flyttede til Friborgvej 7 i Hillerød. Derefter havde vi en vikar, som hed Sørensen. Den første morgen kom han ind i skolestuen, iført korte bukser. Det var dog for meget. En lærer i korte bukser! Han optrådte fra starten som en lidt brutal type og pådrog sig hurtigt øgenavnet »Geden«. Selv om han blev venligere med tiden, slap han dog ikke

af med sit øgenavn. Efter ham fik vi en ny vikar, hr. Hansen, som fungerede frem til sommerferien. Han var en lærer, som alle kunne lide, ung og ulasteligt klædt i jakkesæt, hvid skjorte og slips. Sådant skulle en lærer se ud! I tegnetimerne arrangerede han en helt lille maleriudstilling af vores farvelagte tegninger, hvoraf nogle blev præmieret. Han fotograferede og tog billeder af skoleklassen og ikke mindst sig selv i rollen som den gamle skolemester, som han yndede at kalde sig.

I august 1953 blev Børge Kirk skolens førstelærer. Nu begyndte de nye tider. Kirk indførte formskriften. Den gode gamle skråskrift blev afløst af den let læselige formskrift. Det var nyt og spændende, og det blev derefter min måde at skrive på. Der kom en helt anden ånd over skolen, og meget lod sig gøre på en ny og mere interessant måde. Timeskemaet blev der dog ikke ændret væsentligt ved, men om lørdagen brugte Kirk den sidste time til højtlesning af en spændende børneroman. Ofte så spændende, at vi havde svært ved at vente til næste lørdag med fortsættelsen. I slutningen af december arrangerede han et julespil i Forsamlingshuset i Nr. Herlev med deltagelse af mange af skolens elever. Jeg var vist nok en af de vise mænd, som tilmed fik til opgave at læse juleevangeliet.

Der var flere af eleverne, som forlod skolen for at fortsætte på Frøken Mørks Skole i Hillerød eller på Statsskolen. Målet var en mellemskoleeksamen, en realeksamen eller en studentereksamen. Mine forældre var også indstillet på, at jeg skulle skifte skole, og inderst inde ville jeg meget gerne, men udadtil holdt jeg fast i at fortsætte i Nr. Herlev-Freerslev Fællesskole. Far og mor opgav det så, og mere blev der ikke ud af det. Det skuffede mig lidt, men jeg turde ikke selv bringe emnet på bane igen. Når nogen spurgte mig: »Hvad skal du være, når du bliver stor?« var mit standard svar: »elektriker«. Det skulle jeg i hvert fald ikke være, for i mit inderste sind lå et lille ønske om at blive skolelærer. Det turde jeg dog ikke røbe af frygt for at blive gjort til



Skolens elever fotograferet efteråret 1953. I forreste række fra venstre ses Hugo, Jette, Nanna Kirk, og yderst til højre Birgit Malmstrøm. I 2. række Niels, Jytte Petersen, Hanne Hansen, Lea Inge Lise Larsen, (?), Inge Lise Nielsen, Else Malmstrøm, Tove Thomsen og Bente Nielsen. I 3. række, nr. 4 fra venstre, Søren Hansen, (?), Svend Åge Jensen, Kaare Kirk, Kurt Jensen, Ole Nielsen, Jørgen Petersen, Finn og Erik. Bagerste række fra venstre, Christian Møller Jensen, Orla Larsen, Finn Larsen, Jørgen Thomsen, Ib Skougaard Nielsen, Hans Jørgen Jensen, (?), Bent Thomsen, Leif Hansen, Ejner Jensen, Jørgen Nielsen, Asger Skougaard Nielsen, Jens Ove Jensen. Yderst til højre skolens lærere, fru Kaarup-Nielsen og Børge Kirk.

nar, men jeg vidste, det kunne lade sig gøre, også uden en eksamen fra en af Hillerøds bedre skoler.

I marts 1954 sluttede min skolegang i Nr. Herlev-Freerslev Fællesskole, og jeg fik plads som arbejdsdreng på en møbelfabrik i Allerød. Helt slap jeg dog ikke skolen, for der var aftenskole om vinteren, og det første kursus, jeg deltog i derude, var i »Første Hjælp«, arrangeret af Dansk Røde Kors. I de efterfølgende år deltog jeg i engelsk- og tyskkurser på aftenskole i Hillerød og gennemførte desuden diverse brevscolekurser. I 1958 skiftede jeg spor, søgte ind i Søværnet for at blive math med tjeneste som radiotelegrafist. I den forbindelse gav lærer Kirk mig følgende anbefaling: *»Han var en flittig og velbegavet elev; hans standpunkt var i de forskellige fag særdeles tilfredsstillende, og hans opførsel var altid ualmindelig fin. Det er derfor en glæde at kunne give ham skolens bedste anbefaling».*

I to dage var jeg til optagelsesprøver på Holmen i København, og resultatet var åbenbart så godt, at en officer foreslog mig at søge optagelse på Forsvarets Gymnasium med henblik på en sø-officersuddannelse i stedet for mathskolen. Jeg blev naturligvis lidt stolt. Men en efterfølgende synsprøve ødelagde desværre denne helt enestående chance for en lovende karriere i det danske forsvar. Øjnene opfyldte ikke kravene til en søofficersuddannelse, men som radiotelegrafist var der ingen problemer. Det blev til godt 3 år i søværnet, heraf 1 år i Grønland. Efter et højskoleophold på 6 måneder fik jeg i 1962 ansættelse i »Kjøbenhavns Telefon Aktieselskab« for nu, efter 37 år i KTAS/Tele Danmark og med de erfaringer, der følger med ved diverse lederstillinger, at friste tilværelsen som pensionist.

Men hvad med mit lille ønske om at blive skolelærer? Jo, i næsten 11 år var jeg lærer ved Telefonskolen i KTAS - og det smagte da lidt af fugl!

Indhold

| | |
|--|---|
| Min skoletid i Nr. Herlev-Freerslev Fællesskole 1947-1954 | 3 |
|--|---|

af Orla Larsen

Lokalhistorisk Forenings ordinære generalforsamling blev afholdt onsdag den 8. marts 2000 på Hillerød Bibliotek. Genvalgt til bestyrelsen blev Inge Elsøe, Jørgen Berner og Per Andersen.

Bestyrelsen konstituerede sig med Margrethe Krogh Sørensen som formand, Asger Berg som næstformand, Inge Elsøe som kasserer og Eva Holm-Nielsen som sekretær.

FORENINGEN STØTTES AF

C. A. Andersen malerfirma - Statsautoriseret Revisionsaktieselskab Ernst & Young - Den Danske Bank - Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg - Dines Jørgensen. Rådgivende ingeniører - FO Arbejdernes Fællesorganisations Byggeaktieselskab - Buwi Grafisk ApS - Hillerød Bibliotek - Hillerød Borgerstiftelse - Hillerød Industri- og Håndværkerforening - Hillerød Kommune - Høvelt Electric - Lokalbanken - Nykredit - Reklamefotograf Henrik Knoblauch - Ristorante La Perla - Toyota Hillerød - Ullerød Brugsforening - Unidanmark-fonden

Postbesørget blad
(0900KHC)
51387

Buwi Grafisk ApS

- Brochurer
- Foreningsblade
- Sange
- Kontortryksager
- Årsberetninger
- Sort/hvid kopiering
- Farvekopiering
- Visitkort

Vognmarken 3 · Postboks 74 · 3200 Helsingør
Tlf. 48 79 60 10 · Fax 48 79 85 63 · E-mail buwi@buwitryk.dk